

Bogen

Schleiermacher, Friedrich Ernst Daniel: *Der christliche Glaube nach den Grundsätzen der evangelischen Kirche im Zusammenhange dargestellt*.

Zweite umgearbejete Ausgabe, Berlin 1830-31

Dette er den tyske teolog Friedrich Schleiermachers hovedværk, udgivet 1821, her i en 2. udgave fra 1830-1831. Det er samtidig et af hovedværkerne i den teologiske videnskabs udvikling indenfor de seneste 200-300 år. Emnet er – som det fremgår af titlen: Den kristne tros grundsætninger. Alt det, fagfolk også benævner "dogmatik".

Alt i alt rummer bogen over mere end 1000 sider tæt beskrevet tekst. Flere steder – navnlig først og sidst – ses tidligere ejeres sirlige, håndskrevne notater. Måske har bogen været brugt af en teologistuderende?

Emnet griber videnskabeligt an: Hvad er definitionen på kristendom? Hvad er den kristne gud, til forskel fra andre religioners gud? Hvad forstår man ved "evighed" og "det evige liv"? Er Gud en person, en gammel mand med hvidt skæg? Eller en idé, en stemning, en følelse? Er Gud almægtig og kan overrule alt og alle? Eller er Gud et andet menneske, vi kan elske og spejle os selv i, skrøbeligt ligesom os selv – eller som Jesus Kristus?

Spørgsmålene er på ingen måde af ny dato. Enhver kristen vil nok sige: Se på Jesus. Hvad gjorde han? Hvad sagde han? Hvad var hans budskab? Det er denne tilgang, der karakteriserer den kirke, der her er tale om: Den evangeliske kirke, den kirke, der er fremherskende både i Tyskland, Danmark og det meste af det nordlige Europa.

Forfatteren

Friedrich Schleiermacher (1768-1834) er et stort navn i flere sammenhænge, først og fremmest i den teologiske videnskab. Egentlig stammede han fra byen Breslau i det nuværende Polen. Senere blev han præst, men kom i stigende grad til at føle sig i op-

position til de fremherskende teologiske strømninger, der var stærkt præget af 1700-tallets rationalistiske tanker. På et tidspunkt blev han professor, først i byen Halle, senere i Berlin, hvor han var medgrundlægger af det berømte Wilhelm Humboldt-universitet.

Men Schleiermacher var også filosof, der søgte at indpasse sin teologiske grundopfattelse i en større teoretisk sammenhæng. Hans store forbillede var filosofen Immanuel Kant, hvis helt centrale spørgsmål var: Hvor går grænserne for den menneskelige erkendelse? Hvad ved vi? Og hvad stiller vi op med alt det, vi ikke ved noget om?

Den slags spørgsmål var på ingen måde af ny dato. Alligevel blev Schleiermachers indsats indenfor filosofiens og teologiens grænseområder banebrydende og retningsgivende de næste mange år frem.

De fleste fagfolk forbinder i dag Schleiermacher med den tyske romantik i begyndelsen af 1800-tallet. Religion handler om menneskets "følelse for det uendelige", sagde han, noget man kun anelsesvist kunne og kan tilnærme sig. En sådan tilgang til livets store spørgsmål delte Schleiermacher med en lang række af sin samtids intellektuelle, digtere, videnskabsmænd etc.

Baggrunden

Romantikken var en åndsbevægelse i begyndelsen af 1800-tallet. Meget handlede om følelse i stedet for fornuft. Livets dybeste sandheder eller højeste værdier var ikke noget, man kunne tilgå med forstandens iskolde logik. Det var noget, man skulle føle. Noget, hvis inderste væsen udspringer som et kildevæld i sjælens urdyb.

Den slags kan det være svært at forholde sig til i en videnskabelig sammenhæng. For hvad er "sjælens urdyb" lige for noget? Én ting er, at enhver har lov til at tænke, tro og tale frit uden at andre behøver at blande sig idet eller spørge ind til. Noget andet er, om det så er noget vi kan forholde os til, diskutere?

Et eksempel er religionen: Er det okay, at folk tror på deres egen private gud og selv finder ud af, hvad sådan en gud – eller hvem sådan en gud – egentlig er for en størrelse? Sådan vil mange måske mene nu om dage – min tro kan være lige så god som din! Problemet er bare, om det så er noget, vi kan dele med hinanden? For hvis ikke, hvad er så vores højt besungne fælles "værdier"?

Det koger alt sammen ned til det, der også er denne bogs hovedanliggende: Spørgsmålet om hvorvidt Gud, det gode, det største i livet, kærligheden, kaldet det hvad du vil – er noget der gror ud af hvert enkelt menneske inderste indre. Eller om det er noget, der kommer til os udefra, og som kan beskrives rationelt, videnskabeligt, faktisk, måske ligefrem i form af algoritmer og/eller kunstig intelligens??

Som sagt: Schleiermacher var et barn af sin tid: Romantikken. Svaret for ham var klart: Sandheden skal findes i sjælen, i følelsen, vores indre, naturen... Vores natur.